

زمینه‌های تحقیق برنامه‌های طراحی شهری در ایران

(همراه با بررسی چند استراتژی طراحی مراکز شهری در انگلستان)

نویسندگان:

جواد نیکنام
کاشف‌الارشد و پژوهشگر
مدیریت شهری

دکتر سید علی صفوی
عضو هیئت علمی دانشگاه
تربیت مدرس

دکتر هوشنگ رستم‌پور
عضو هیئت علمی دانشگاه
خلیج فارس

سرشناسه: رستم‌پور، هوشنگ، ۱۳۴۸ -

عنوان و نام پدیدآور: زمینه‌های تحقق برنامه‌های طراحی شهری در ایران: همراه با بررسی چند استراتژی طراحی مراکز شهری در انگلستان / نویسنده هوشنگ رستم‌پور، سیدعلی صفوی، جواد نیکنام.

مشخصات نشر: تهران: راه‌دان، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۱۲۶ ص: مصور.

شابک: 978-600-5950-86-1

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص: ۱۱۷-۱۲۶.

موضوع: شهرسازی

موضوع: شهرسازی -- نمونه‌پژوهی

موضوع: شهرسازی -- انگلستان

موضوع: توسعه پایدار شهری

شناسه افزوده: صفوی، سیدعلی، ۱۳۵۴-

شناسه افزوده: نیکنام، جواد، ۱۳۵۶-

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ از ۱۶۶/۳۲

رده بندی دیویی: ۳۰۷/۱۲۱۶

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۴۰۲۷۰

زمینه‌های تحقق برنامه‌های طراحی شهری در ایران

ناشر: انتشارات راه دان

نویسنده: هوشنگ رستم‌پور، سید علی صفوی، جواد نیکنام

نوبت چاپ: اول / پاییز ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۵۰-۸۶-۱

نظارت چاپ: عقیق ۴-۳-۸۸۹۳۲۴۰۳

فهرست مطالب

۵	فصل اول: مبانی نظری
۵	۱- مقدمه
۷	۲- مرور ادبیات موضوع
۱۰	۲-۱- اهمیت طراحی شهری در مراکز شهرها
۱۳	۳- سیر تحول برنامه های توسعه شهری در انگلستان
۱۷	۳-۱- نقش و جایگاه قانونی استراتژی طراحی شهری
۲۰	۳-۲- قانون جدید برنامه ریزی شهری انگلستان (قانون سال ۲۰۰۵)
۲۵	۴- جمع بندی مبانی نظری
۲۷	فصل دوم: بررسی تجارب جهانی (چند نمونه موردی)
۲۷	۵- مقدمه
۳۹	۶- استراتژی طراحی شهری مرکز شهر لیدز
۳۶	۷- استراتژی طراحی شهری مرکز شهر ساوتهمپتون
۴۴	۸- استراتژی طراحی شهری مرکز غربی شهر آکسفورد
۵۰	۹- چارچوب طراحی شهری مرکز شهر براکنل
۵۷	۱۰- جمع بندی تجربیات جهانی
۵۹	فصل سوم: مقایسه، تحلیل و پیشنهاد
۵۹	۱۱- مقدمه (مدیریت توسعه شهری در ایران)
۶۲	۱۲- شناخت و تحلیل شرایط ایران
۶۷	۱۲-۱- سطوح و ساختار مدیریت توسعه شهری در ایران
۷۹	۱۲-۲- وظایف مدیریت محلی در ایران و تأثیر آن در تحقق برنامه های طراحی شهری
۹۱	۱۲-۳- دیدگاه ها و روش های تهیه طرح های توسعه شهری در ایران
۹۶	۱۳- بررسی سیر تحول طرح های توسعه شهری در مقایسه با کشورهای توسعه یافته
۱۰۱	۱۳-۱- جایگاه طراحی شهری در اسناد و قوانین توسعه شهری
۱۰۵	۱۴- جمع بندی (چالش های تحقق برنامه های طراحی شهری در ایران)
۱۱۹	کتابشناسی

پیشگفتار

در شرایط نظام رقابتی موجود در جهان که منبعث از نظام بی رقیب سرمایه داری در جهان است، پویایی اجتماعی و اقتصادی یک شهر با شرایط مراکز آن شهر سنجیده می شود. در نظام جهانی سازی شهرها و بویژه جهانی سازی فرایندهای اجتماعی و اقتصادی این مراکز پر اهمیت زیستی، شهرهایی می توانند در عرصه رقابت برای جذب سرمایه و سرمایه گذار، گردشگر و نخبگان طراز اول دنیا موفق باشند که بتوانند از مراکز شهری مناسب تر و فعال تری برخوردار شوند. مراکز شهری بعنوان ویرین شهرهای بزرگ با داشتن کمترین سطح اشغال زمین دارای بالاترین تراکم کاربری و فعالیتهای پر رونق و پرمخاطب در کلانشهرهای مدرن دنیا هستند. بر همین اساس همانطور که فضاهای عمومی خلوت، مغاره های خالی و کم مشتری نشانه ضعیف پویایی اجتماعی و اقتصادی شهر است، متقابلاً مراکز فعال و پرمخاک نشان دهنده شهری فعال و شکوفا است. این مسئله برای سیاستگذاران و استراتژیستهای شهری نیز اهمیت دارد، از آنجاییکه مرکز شهر نسبت به سایر قسمتهای شهری دارای بازده مالی بیشتری می باشد با کم رونق شدن آن، عوارض و مالیاتهایی که از آنها دریافت می شود نیز کمتر می گردد. لازمه افزایش کارایی عملکردی و اقتصادی مراکز شهری (از نوع پایدار) حاکمیت مدیریتی هوشمند و کارآمد بر شهر است.

در رقابت بین شهرها، هرچه شهر بزرگتر می شود و از نظر کمی و کیفی توسعه بیشتری را تجربه می نماید، به موازات آن می بایست بواسطه پیچیدگی ها و متغیرهای فراوان حاکم بر آن و همچنین کنش های بیرونی فراوانی که برای حفظ جایگاه خود در عرصه رقابتهای ملی، منطقه ای و جهانی (بسته به چشم انداز توسعه شهر) را با دقت بیشتری مورد پایش و مراقبت قرار دهد، چنین مدیریتی می تواند در صورت لزوم انعطاف پذیری لازم را برای اصلاح و یا تغییر سیاستهای توسعه شهری خود داشته باشد.

لازمه این امر در کنار کارآمدی و هوشمندی نظام توسعه شهری توجه آن به سرمایه ها و ظرفیتهای بالقوه در شهر است. از مهمترین این ظرفیتهای توجه به سرمایه اجتماعی و قابلیتهایی است که مدیریت توسعه شهری می تواند بواسطه استفاده از مشارکتهای مالی و فکری شهروندان و ذینفعان و یا سایر علاقه مندان به توسعه شهر اکتساب نماید. در بسیاری از شهرهای موفق که در این مطالعه به معرفی برخی از آنها پرداخته ایم، مشاهده شده است که این رویکرد نقش بسزایی در موفقیت شهر بویژه در توسعه فضاهای خوب شهری داشته است. و در مقابل بدیهی است که نتیجه

بی توجهی به این امر، افول توسعه عمرانی شهر و محدود شدن مدیریت توسعه شهری برای تهیه و اجرای برنامه‌های توسعه کمی و کیفی شهر است. این پدیده به تبع خود تأثیر مستقیمی بر میزان پویایی اجتماعی و شادابی جامعه نیز خواهد داشت.

در این مطالعه با توجه به لزوم بازنگری سیاستهای توسعه مراکز شهری در شهرهای در حال توسعه کشور، علاوه بر معرفی چند نمونه موفق از فرایندهای توسعه مراکز شهری در برخی از شهرهای متوسط در کشور انگلستان (بواسطه شباهت ساختاری نظام مدیریتی در کشور ایران و انگلستان) به آسیب شناسی و بازشناسی برخی از چالش‌های مترتب بر توسعه بهینه مراکز شهری در کشورمان پرداخته این با توجه به گستره نظام مدیریت توسعه شهری سعی شده است تا تمرکز این آسیب شناسی بر وجوه مدیریت این چالش‌ها قرار گیرد.

هوشنگ رستم پور